

Iwona SZMELTER

WSTĘP

SZTUKA W PROCESIE – O NIEZNOŚNEJ LEKKOŚCI BYTU? OCHRONA, KONSERWACJA I RESTAURACJA DZIEŁ SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ

Zapraszamy na spotkanie ze sztuką współczesną i jej ochroną, archiwami, dokumentacją, elementami nowej teorii konserwatorskiej i praktyki konserwatorskiej, które mogą stanowić ratunek dla nietrwałości najnowszej sztuki.

Znak zapytania w tytułowej „nieznośnej lekkości bytu” parafrazuje przepełnioną niepokojem egzystencjalnym prozą Milana Kundery, ale odnosi to pytanie poza literackie źródło. Dotyczy sztuki i sensu ludzkiej egzystencji, zastanowienia „skąd - dokąd”, i „po co” istniejemy.

Podobnie jednak wyraża niepokój, który w tym przypadku dotyczy kontrastu rzekomej łatwości tworzenia sztuki przez artystów współczesnych, wobec trudu zachowania ich sztuki. Potęguje to fakt, że współczesne dzieło sztuki wizualnej jest jednością złożoną z wielu elementów i to w sposób po wielokroć bardziej skomplikowany niż było to dawnej, w dziełach tradycyjnej sztuki. Sztuki wizualne w swojej „nieznośnej lekkości bytu” powstają dziś w procesie, który nie ma ograniczeń koncepcyjnych i materialnych, a ich twórcy mogą być wszytko... Zapewnienie istnienia i trwałości takiej sztuce, obarczone jest troską konserwatorów o zachowanie integralności utworów, ich idei i znaczenia, prze-

ślania, znaczenia oryginalnej (i często nieznanego) materii dzieł, możliwości rekonstrukcji. Takie ramy opieki wychodzą poza sens sztuki jako rzeczy, czy też przedmiotu z kontekstem intelektualnym, gdyż dotyczą sztuki wizualnej, która jest w ciągłym procesie.

Powstały więc nowe zadania, które implikuje różnorodność dziedzictwa sztuk wizualnych, jak konserwacja poprzez dokumentację, autoryzowane wywiady z artystami, archiwizowanie materialnych pozostałości po sztuce efemerycznej, ewentualna zgoda na rekonstrukcję, emulację, czyli naśladownictwo, re-enactment jak w przypadku performance i inne. Te nowe zadania są rodzajem „procesu w sztuce”. Procesualizacja ma różne wymiary, od konserwatorskiego ratowania „nieznośnej nietrwałości materii” sztuki, po procesy rekonstrukcyjne, wystawiennictwo. Wielodyscyplinarna konserwacja, włączając obowiązki kustosa i kuratora do swoich zadań, staje się adwokaturą na rzecz sztuki i spuścizny artysty oraz obrony integralności utworów artystycznych.

Iwona SZMELTER

INTRODUCTION

ART IN PROCESS:

“ON THE UNBEARABLE LIGHTNESS OF BEING”? PRESERVATION, CONSERVATION AND RESTORATION OF WORKS OF CONTEMPORARY ART

The reader of this collection of papers is invited to a meeting with contemporary art and its protection, archives, documentation, elements of a new conservation theory and conservation practice - all of which are intended as a remedy for the impermanence of the most modern art forms.

The question mark after the titular “unbearable lightness of being” paraphrases the overwhelming existential anxiety of Milan Kundera’s prose, but this question goes beyond the literary source. It concerns holistically the art and the meaning of human existence, a reflection on ‘where we are coming from and where we are heading’ and ‘for what reason’ we exist.

It also expresses, however, another form of anxiety, in this case concerning the contrast between the alleged ease of creation of works of contemporary artists and the difficulties inherent in the preservation of their art. This is increased by the fact that the contemporary work of visual art is a unit composed of many elements, and they are combined in a way that is much more complicated than in the work of older, traditional, forms of art. Visual arts in their ‘unbearable lightness of being’ arise today by processes that have no conceptual and material limitations and they can therefore have a wide range of material compositions. Ensuring

the continued existence and durability of such art is burdened with the attention that conservators are obliged to devote to the preservation of the integrity of the works, their underlying ideas and meanings, the artist’s message, the significance of the original (and often unknown) material used to create the works and the possibilities of reconstruction. Such a framework of care goes beyond the meaning of art as a thing or object with an intellectual context, because it concerns visual art that is participant in a constant process.

New tasks have been created that are a result of the diversity of the heritage of the visual arts, such as conservation through documentation, authorized interviews with artists, archiving of material remnants of ephemeral art, possible agreement to reconstruction of emulation or imitation, or re-enactment in the case of performance and others. These new tasks are a kind of ‘process in art’. This ‘processing’ has various dimensions, from the preservation of art, despite the ‘unbearable impermanence’ of its matter, to the processes of its reconstruction and exhibition. Multidisciplinary conservation, incorporating the duties of the custodian and curator into its tasks, becomes an advocate for the art and the artist’s legacy and defending the integrity of artistic works.